

Kohtuasi C-83/22**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

8. veebruar 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de Primera Instancia n.º 5 de Cartagena (Cartagena esimese astme kohus nr 5, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

11. jaanuar 2022

Hageja:

RTG

Kostja:

Tuk Tuk Travel, S. L.

Põhikohtuasja ese

Pakettreis – Reisija otsus tühistada reis COVID-19 Aasias levimise kartuse tõttu – Vältimatud ja erakorralised asjaolud – Kõikide reisi jaoks tehtud maksete täielik tagasimaksmine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikkel 267 – Kehtivuse ja tõlgendamise eelotsusetaotlus – Direktiivi (EL) 2015/2302 artikkel 5 – Reisijale esitatav miinimumteave – Kehtivus ELTL artikli 114 lõike 3 ning artikli ELTL artikli 169 lõike 1 ja lõike 2 punkti a seisukohast – Riigisisene *ne ultra petita* põhimõte ja vastavuse põhimõte, mille kohaselt peavad otsused kohtulahendi resolutsioonis olema seotud hakis esitatud nõuetega – Kooskõla liidu õigusega

Eelotsuse küsimused

1.- Kas ELTL artikli 169 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a ning artikli 114 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus direktiivi 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid, artikkel 5, kuna selles artiklis ei hõlma lepingueelne kohustuslik teave reisijale direktiivi artikli 12 tunnustatud õigust vältimatute ja erakorraliste asjaolude korral, mis mõjutavad olulisel määral reiseenuste osutamist, lõpetada leping enne reisi algust, saades kogu makstud raha tagasi?

2.- Kas ELTL artiklitega 114 ja 169 ning direktiivi 2015/2302 artikliga 15 on vastuolus tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Ley de Enjuiciamiento Civil, edaspidi „LEC“) artiklis 216 ja artikli 218 lõikes 1 sätestatud *ne ultra petita* põhimõtte ja vastavuse põhimõtte, mille kohaselt peavad otsused kohtulahendi resolutsioonis olema seotud hagnis esitatud nõuetega, kohaldamisega, kui need menetluspõhimõtted võivad takistada hagejast tarbija täielikku kaitset?

Viidatud Euroopa Liidu õigusnormid

- ELTL artikli 114 lõiked 1, 3 ja 4 ning artikli 169 lõiked 1 ja 2.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ, põhjendus 31 ja artikli 3 punkt 12, artiklid 5, 6, 8 ja 12.
- Komisjoni 13. mai 2020. aasta soovitus (EL) 2020/648 vautšerite kohta, mida pakutakse reisijatele tühistatud pakettreiside ja transporditeenuste hüvitamise alternatiivina COVID-19 pandeemia kontekstis.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

- Tarbija- ja kasutajakaitse üldseaduse konsolideeritud redaktsioon (Texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios), artiklid 153, 156 ja 160.

Nende artiklitega on Hispaania õigusesse peaaegu sõna-sõnalt üle võetud direktiivi 2015/2302 artiklid 5, 6, 8 ja 12.

- LEC

Artikkel 216: „Tsiviilkohus lahendab kohtuasja poolte esitatud faktiliste asjaolude, tõendite ja nõuete alusel, kui seaduses ei ole erijuhtudel sätestatud teisiti“.

Artikkel 218: „1. Kohtuotsused peavad olema selged ja täpsed ning vastavuses poolte nõuete ja muude pretensioonidega, mis on menetluses õigeaegselt esitatud. Neis tuvastatakse nõutu ja nendega rahuldatakse nõuded või jäetakse need rahuldamata ning lahendatakse kõik vaidluse esemeks olnud küsimused.

Kohus teeb otsuse vastavalt kohtuasjas kohaldamisele kuuluvatele normidele, isegi kui menetluse pooled ei ole neile nõuetekohaselt viidanud või neile tuginenud, ilma et ta seejuures kalduks kõrvale hagi alusest, võttes arvesse ka muid faktilisi või õiguslikke asjaolusid, mida pooled ei ole esitanud.

Artikkel 412: „1. Menetluse ese määratakse kindlaks hagi, kostja vastuses ja olenevalt olukorrast vastuhagis ja pooled ei saa seda hiljem enam muuta“.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 1 Hageja otsustas 10. oktoobril 2019 tellida kostjalt Tuk Tuk Travel S. L. pakettreisi kahele Vietnami ja Kambodžasse, väljumisega Madridist 8. märtsil 2020 ning tagasireisiga 24. märtsil 2020.
- 2 Lepingu allkirjastamise ajal maksis hageja 2402 eurot, kusjuures reisi kogumaksumus oli 5208 eurot. Lepingu tüüptingimustes teavitati võimalusest „reis tühistada enne selle algust, makstes lõpetamistasu“. Ei antud mingit lepingulist ega lepingueelset teavet tühistamisvõimaluse kohta sihtkohas või selle vahetus läheduses vältimatute ja erakorraliste asjaolude esinemise korral, mis mõjutavad olulisel määral pakettreisi toimumist.
- 3 Hageja teatas 12. veebruaril 2020 kostjale oma otsusest reisi mitte teha, kuna ta oli mures koroonaviiruse leviku pärast Aasias, ja taotles talle reisi tegemata jätmise eest võlgnetavate summade tagasimaksmist.
- 4 Kostja vastas talle 14. veebruaril 2020, teavitades teda tühistamiskuludest ja järeldas, et ta maksab hagejale tagasi 81 eurot. Pärast hageja ja kostja vahelist kirj vahetust teatas kostja hagejale, et ta maksab talle lõpuks tagasi 302 eurot.
- 5 Hageja otsustas esitada hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse. Ta nõuab 1500 euro tagasimaksmist, mis võimaldab reisikorraldajal halduskuludeks kinni pidada 600 eurot.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 6 Hageja väidab, et tühistamine toimus peaaegu üks kuu enne reisi algust ning et tema otsus oli tingitud vääramatust jõust: muret tekitav tervishoiuolukord, mis oli tekkinud reisi piirkonnas COVID-19 tõttu.

- 7 Kostja väidab, et lepingu ülesütlemise kuupäeval ei olnud hageja otsus põhjendatud. Veebruaris 2020 toimus reisimine nendes riikides tavapäraselt. Reisi tühistamise ajal ei olnud sihtkohas vältimatuid või erakorralisi asjaolusid, kuna ei ole tõendatud, et päritolu- või sihtriigi ametiasutused oleksid võtnud konkreetseid meetmeid, mis muutsid reisi võimatuks. Tuleb lähtuda teabest, mis oli olemas sel ajal, kui hageja otsustas oma reisi tühistada. Hageja nõustus halduskulusid (15% reisi kogusummast) käsitlevate lepingu tüüptingimustega ja tühistamiskulud on need, mida kohaldas iga tema teenuseosutaja. Pealegi, kuna hageja jättis kindlustuslepingu sõlmimata, siis jäi võimaliku tühistamise risk tema kanda.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 8 Direktiivi 2015/2302 põhjenduses 31 on märgitud, et reisijatel „peaks [...] olema õigus pakettreisileping lõpetada lõpetamistasu maksmata, kui pakettreisi teenuste osutamist mõjutavad olulisel määral vältimatud ja erakorralised asjaolud. Kõnealused asjaolud võivad hõlmata näiteks sõjategevust, muid tõsisel julgeolekuprobleeme, nagu terrorism, märkimisväärsed ohte inimese tervisele, nagu raske haiguse puhang reisisihtkohas, või loodusõnnetusi, nagu üleujutused, maavärinad, või ilmastikutingimused, mis muudavad võimatuks reisida sihtkohta turvaliselt pakettreisilepingus ette nähtud viisil“.
- 9 Direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõikes 2 on sätestatud, et „[h]oolimata lõikest 1 on reisijal õigus lõpetada pakettreisileping enne pakettreisi algust lõpetamistasu maksmata, kui sihtkohas või selle vahetus läheduses esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud, mis mõjutavad olulisel määral pakettreisi teenuste osutamist või reisijate vedu sihtkohta. Kui pakettreisileping lõpetatakse käesoleva lõike alusel, on reisijal õigus kõikide pakettreisi maksete tagasimaksmisele, kuid mitte täiendavale hüvitisele“.
- 10 Siiski ei ole direktiivis 2015/2302 ega Hispaania õigusnormides märgitud, et minimaalne teabe sisu, mis tuleb reisijale kohustuslikult anda, hõlmab võimalust pakettreisileping vältimatute ja erakorraliste asjaolude esinemisel lõpetada, õigusega kogu makstud raha tagasi saada ilma lõpetamistasuta. Seega ei teadnud hageja sel ajal, kui ta teavitas kostjat oma otsusest reisile mitte minna, ega ka siis, kui ta esitas hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse (kus ta osaleb menetluses ilma advokaadita), et tal võiks olla õigus leping üles öelda ja kogu makstud raha tagasi saada erakorraliste ja vältimatute asjaolude tõttu sihtkohas, mis võivad olulisel määral reisi mõjutada.
- 11 Esiteks tekib küsimus, kas miinimumteave, mis hagejale vastavalt direktiivile 2015/2302 anti, on ELTL artikli 169 seisukohast koostoimes ELTL artikliga 114 ebapiisav. See tähendab, kas reisija käsutuses olev teave, mis on direktiiviga kooskõlas, raskendab tema seaduslikult tunnustatud reisija õiguste ja huvide kaitsmist ning võib osutada tema kui tarbija kaitse kõrge taseme saavutamiseks ebapiisavaks, eriti sellisel juhul nagu see, kus ta osaleb menetluses ilma advokaadita.

- 12 Teiseks tekib küsimus, kas liidu õiguse kohaselt on – juhul kui loetakse tõendatuks tõsine olukord vältimatute ja erakorraliste asjaolude tõttu, mis mõjutavad oluliselt reisi käiku – võimalik anda kohtuotsusega õigus kogu makstud raha tagasi saada, suuremas summas kui hagi nõutud, mis oleks vastuolus Hispaania menetlusõiguse aluspõhimõttega, nimelt vastavuse põhimõttega, mille kohaselt peavad otsused kohtulahendi resolutsioonis olema seotud hagi esitatud nõuetega (LEC artikli 218 lõige 1). Hispaania menetlusõiguse kohaldamine takistab nimelt anda kohtuotsusega rohkem õigusi kui hagiavalduses nõutud (käesoleval juhul oleks tulemuseks see, et tagasimaksmine ei oleks täielik), mis võiks takistada tarbija kaitse kõrget taset, kellel ei oleks seega täielikult EL toimimise lepinguga tarbijatele tagatud kõrgetasemelist kaitset.
- 13 Viimati nimetatud küsimuses esitas Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) eelotsusetaotluse (kohtuasi C-869/19) riigisisese *ne ultra petita* põhimõtte ja vastavuse põhimõtte, mille kohaselt peavad otsused kohtulahendi resolutsioonis olema seotud hagi esitatud nõuetega, ulatuse kohta. Kohtujurist esitas 15. juulil 2021 selles kohtuasjas oma ettepaneku, mille kohaselt „[n]õukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 tuleb tõhususe põhimõtet arvesse võttes tõlgendada nii, et sellega on vastuolus kohaldada riigisiseseid menetluspõhimõtteid – *ne ultra petita* põhimõtet, vastavuse põhimõtet, mille kohaselt peavad otsused kohtulahendi resolutsioonis olema seotud hagi esitatud nõuetega, ja *reformatio in peius*-keeldu, –, mille tõttu riigisisene kohus, mille menetluses on panga esitatud edasikaebus kohtuotsuse peale, millega on ajaliselt piiratud hiljem tühiseks tunnistatud intressi alammäära tingimuse kohaselt tarbija poolt enamakstud summade tagastamist, ei saa anda korraldust need enamakstud summad täielikult tagastada“.